

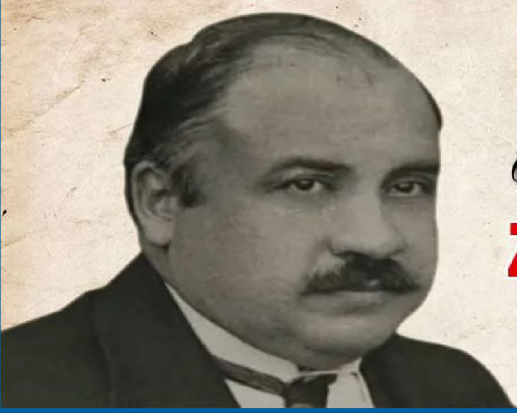
AKÜSBD

ISSN: 1302-1265
e-ISSN: 2149-4894

Afyon Kocatepe Üniversitesi

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Cilt: 26, Ölümünün 100. Yılında Ziya
Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel
Sayısı

Ölümünün 100. yılında
**ZIYA GÖKALP ve SOSYOLOJİ
SEMPOZYUMU**

Afyon Kocatepe University

Journal of Social Sciences

Volume: 26, Ziya Gökalp and Sociology
Symposium Special Issue on the 100th
Anniversary of His Death

	<p>Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 26, Sayı: Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı, Aralık-2024</p>	
	<p>Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences Volume:26, Issue: Ziya Gökalp and Sociology Symposium Special Issue on the 100th Anniversary of His Death, December-2024</p>	
<p>ISSN: 1302-1265 e-ISSN: 2149-4894</p>		

Sahibi / Owner

Afyon Kocatepe Üniversitesi adına Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE

Editör / Editor

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE

Özel Sayı Editörü / Special Issue Editor

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ

Yardımcı Editör / Assistant Editor

Alan Editörleri / Field Editors

Coğrafya

Prof. Dr. M. Ali ÖZDEMİR
Doç. Dr. Mustafa KÖSE

Dil ve Edebiyat

Prof. Dr. Nadejda ÖZAKDAĞ
Prof. Dr. Celal DEMİR

Eğitim

Prof. Dr. Gürbüz OCAK
Doç. Dr. Mehmet KOÇYİĞİT

Felsefe

Doç. Dr. Murat KELİKLİ
Doç. Dr. Mustafa KAYA

Halkla İlişkiler-İletişim

Doç. Dr. Ümit DEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞKUN

Hukuk

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet HATİPOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Özkan ÖZYAKIŞIR

İktisadi ve İdari Bilimler

Prof. Dr. Yusuf KARACA
Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

İlahiyat

Prof. Dr. İrfan GÖRKAŞ
Doç. Dr. Eyüp KURT

Psikoloji

Doç. Dr. Pınar DURSUN KARSLI
Doç. Dr. Timuçin AKTAN

Sanat-Tasarım

Doç. Dr. Şerife Ebru OKUYUCU
Prof. Dr. Çağhan ADAR

Sosyoloji

Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK
Doç. Dr. Ahmet Ayhan KOYUNCU

Tarih

Prof. Dr. Gürsoy ŞAHİN
Doç. Dr. Selim KAYA

Turizm

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
Prof. Dr. Ahmet BAYTOK

Dil Editörleri / Language Editors

Doç. Dr. Osman USLU (İngilizce)
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Salim DANIŞ (Türkçe)

TAKDİM

Temelleri, 1974 yılında Afyon Maliye Muhasebe Yüksekokulu'nun açılmasıyla atılan Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ), 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı Kanunla resmen kurulmuştur. Üniversitemiz, kuruluşundan bugüne evrensel düzeyde bilimsel bilgi üretme, mesleki açıdan çağdaşlarıyla rekabet edebilen nitelikli bireyler yetiştirme ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlama misyonuyla çalışmalarını çok yönlü olarak sürdürmektedir. AKÜ, çalışmalarında başarı çitasını daha yukarılara çıkarmak için yoğun çaba ve aksiyon içerisinde olan bir kurumdur.

Bilimsel araştırma ve eğitim faaliyetlerinde kaliteyi sürekli artırarak bölgesel kalkınmaya katkı sunan, yenilikçi projelerle ulusal düzeyde girişimci üniversiteler arasında yer alma, ulusal ve uluslararası tanınırlığını artırma vizyonu ile yoluna devam eden üniversitemiz, Türk düşünce hayatında önemli bir yeri olan Ziya Gökalp'in ölümünün 100. Yılı nedeniyle anma etkinlikleri yapmayı planlamış ve bu doğrultuda *Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu* organize edilmiştir. Anma etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen bilimsel faaliyetlerden biri olarak da; Sosyal Bilimler Enstitü'müz tarafından yılda dört sayı olarak çıkarılmakta olan Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin bu sayılarına ek olarak "100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı" çıkarılması kararlaştırılmıştır.

İlgili sayıda yer alan çalışmaların, Türk düşünce hayatının en önemli isimlerinden olan Ziya Gökalp'in anlaşılmasına ve bilim dünyasına katkı sunmasını diliyor, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ
Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü

SUNUŞ

1999 yılından bugüne hakemli akademik dergi statüsünde yayın hayatına devam eden Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2015 yılından itibaren TÜBİTAK çatısı altındaki Dergi-Park sistemi üzerinden yayın hayatını sürdürmekte ve sosyal bilimler alanında bilime katkı sunmaktadır. Bu sayıya kadar sosyal bilimlerin değişik alanlarında toplam 1166 makale yayınlamıştır.

Ölümünün 100. yılı olması hasebiyle Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde 04, 05 ve 06 Ekim 2024 tarihlerinde "Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Türk Sosyolojisi Sempozyumu" düzenlenmiştir. Bu sempozyumda, Gökalp'i değişik yönleriyle ele alan toplam 61 bildiri sunulmuştur. Bildiri tam metinlerini makale olarak yayımlamak isteyen araştırmacılarımızın hakem sürecinden geçen yazıları Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ'ın editörlüğü ile "Ziya Gökalp Özel Sayısı" adıyla hayat bulmuştur. Bu sayıda mütefekkir Gökalp'i ve fikir dünyasını akademik mercek altına alan 33 makale yayınlamıştır. Tüm bu süreçlerde, makale gönderen tüm yazarlarımıza, hakemlik yaparak makaleleri değerlendiren hakemlerimize ve derginin değişik aşamalarında emeğini esirgmeden büyük bir özveriyle gayret gösteren başta editör ve editör yardımcısı olmak üzere herkese kalben teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bilimsel ve etik ilkelere uygun hareket etmeyi ilke kabul etmiş bir dergi olan Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, gerek yıllık süreç sayılarıyla gerek yılda en az bir özel sayısı ile sosyal bilimlere katkı sunma iradesini sürdürecektir.

Türk biliminin gökyüzü, yüzyıllar öncesinden beri parlayan ve sonraki yıllarda onlara katılan parlaklıklarıyla göz kamaştıran yıldızlarla dopdoludur. Onların hepsi için tek tek makaleler yazmak, kitaplar yayınlamak ve bilimsel toplantılar yapmak, onların kazandırdıklarının küçük bir vefa borcu olduğu aşikârdır. Toplumsal buhran boyutuyla aydınları inciten ve onları harekete zorlayan toplumsal sorunların çözümü için tüm hayatını sarf eden Gökalp, buhrandan kurtuluş reçetesini toplumun üç ana eksen üzerinde temellendirilmese bağlayan temel fikrini "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" kelimeleriyle vitrine taşımıştır. Bu çözümün hayata geçebilmesi için savaşılan olan erlerin yetişmesine vesile olacak sosyoloji ve felsefe bilimlerinin Türkiye'de temellerini atarak hayat bulmasını sağlamıştır. İlim semamızın parlak bir yıldızı olduğunda hiç şüphe barındırmayan Gökalp, temel amacında kesin bir sonuca ulaşamamış olsa bile fikrinin Türkiye'de yok edilemeyecek bir sağlamlık elde edecek kadar gelişimine katkı sağlamıştır.

Bu bağlamda, "Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı"nın son asrın en önemli fikir adamları arasında yerini almış olan Ziya Gökalp'in daha iyi anlaşılması ve yüz yıl sonra alanlarında yetkin uzmanların yorumlarıyla hayat bulmuş olarak yeniden fikirleriyle Türk halkına seslenmesine vesile olmasını diliyorum.

Dergimizin araştırmacılara faydalı olmasını ve sosyal bilimler alanına katkı sunmasını temenni ediyorum; kalbî saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucular,

Ölümünün 100. Yılında çeşitli etkinliklerle anılan Ziya Gökalp, çağdaş Türk düşünce ve siyaset dünyasının önde gelen aktörlerinden biridir. Aynı zamanda Türk toplumunun sosyolojiyle tanışmasına da öncülük etmiştir.

Gökalp'e biraz daha yakından baktığımızda, karşımıza şöyle bir portre çıkmaktadır: 1876 yılında Diyarbakır'da dünyaya gelen Mehmet Ziya, ilk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da tamamlar. Arapça, Farsça ve Fransızca dillerini öğrenir. Bu arada yerel gazetelerde yazıları da yayınlanmaya başlar. Yükseköğrenim için İstanbul'a gelir ve Baytar Mekteb-i Alisi'ne kaydolur. Bu dönemde gizli örgüt olarak bilinen İttihadi Osmanî Cemiyetiyle ilişki kurar. Siyasi ve felsefi ilgileri nedeniyle öğrenim hayatı kesintilere uğrar.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra 1909 yılında, İttihat ve Terakki Cemiyeti Diyarbakır azası sıfatıyla Selanik'e davet edilir. Cemiyetin büyük kurultayında Merkez Umum üyesi olarak seçilir ve kendisine çeşitli görevler verilir. Selanik yılları, Mehmet Ziya'nın düşünce dünyasında bir dönüm noktası olmuştur. Genç Kalemler Mecmuası etrafında Türkçülük fikriyle buluşur, aynı zamanda Emile Durkheim sosyolojisiyle de burada tanışır. Bundan sonraki süreçte Türkçülük fikri ve Sosyoloji, Gökalp'in siyasi ve toplumsal görüşlerinde belirleyici iki eksen olacaktır. Daha önce sahip olduğu Doğu ve Batı düşüncesine dair müktesebat üzerinden geliştirmek istediği sentezci anlayışı, farklı bir evreye geçerek İçtimai Pozitivizm üzerinden şekillenmeye başlayacaktır. Yeni yaklaşımıyla Gökalp, Durkheim'in geliştirdiği toplum kuramından hareketle Osmanlı'nın yaşadığı toplumsal meselelere ve siyasi kimlik krizine çözüm önerileri getirmeye çalışmıştır.

Cemiyetin Fırka'ya dönüşümüyle birlikte de Diyarbakır mebusu olarak Meclis-i Mebusana seçilir. Aynı zamanda Darülfünun'da sosyoloji dersleri vermeye başlar ve böylece sosyoloji kürsüsünün kurulma ve kurumsallaşma süreci de başlamış olur. İstanbul'da bir yandan da dahil olduğu Türk Yurdu Mecmuası çevrelerinde düşünsel faaliyetlerine ve yazı hayatına devam eder. Siyasi, fikri ve bilimsel kişilikleriyle ayrı platformlarda varlık göstermeye çalışır. Yeni fikirlerle oluşturduğu sentezci görüşlerinin temeli sayılan "Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak" isimli yazı dizisini bu dönemde yayımlar. Yine çok tartışılan ve halen de tartışma konusu olmaya devam eden "Hars ve Medeniyet" yaklaşımını da bu yazı dizisi kapsamında tasarlar. Hars ile Türklük ve İslamlığı, Medeniyet ile de Muasırlaşmayı açıklamaya çalışarak kimlik krizine çözüm üretmeye gayret eder.

İstanbul'un işgalinden sonra, üniversitedeki odasından alınarak tutuklanır ve askeri mahkemeye çıkarılır. Savaş sırasında yapıldığı iddia edilen Ermeni katliamı ve tehcirine yol açtığı suçlamasıyla, 1919 yazında Malta'ya sürgün edilir. Malta'da da fikri faaliyetlerine devam etmiştir. Orada bulunan sürgünlere edebiyat, sosyoloji ve felsefe üzerine düzenli dersler ve konferanslar verir. Malta'daki sürgün dönemi Gökalp için, İstanbul ile Ankara; başka bir ifadeyle, "eski ile yeni"nin, "büyük mefkûreden küçük mefkûreye" dönüşün bir aşaması olmuştur. Ankara hükümetinin İttihat ve Terakki üyelerine karşı var olan rezervli yaklaşımı, Malta'dan dönen Gökalp'in ittihatçılığına karşı da olmuş, bir takım girişimleri olduysa da Ankara'da kabul görmeyince Diyarbakır'a gitmeye karar vermiştir.

Diyarbakır'da Küçük Mecmua'yı çıkarmaya başlar (1922). Bu mecmua, Gökalp'in fikirlerini yeniden güncellediği ve mefkûresini küçülttüğü bir platform olur. Ülkenin böyle hareketli olduğu, kabuk değiştirme sürecini yaşadığı bir zamanda Gökalp, Diyarbakır'da kalmayı

düşünmez. Tam da bu dönemde Ankara hükümeti, Rıza Nur vasıtasıyla “Kürt Aşiretleri” ile ilgili bir rapor hazırlamasını ister. Raporu tamamladıktan sonra Gökalp, nihayet 1922 yılı sonlarında Ankara’ya kabul edilir, kısa süre sonra “Telif ve Tercüme Heyeti Başkanlığı”na atanır. Bu görevde kaldığı süre içinde, birçok klasik yapıtın Batı dillerinden Türkçe’ye çevrilmesini sağlar.

Mustafa Kemal’le de tanışan Gökalp’ten, öncelikle kurulacak olan fırkanın prensiplerini tespit etmesi istenir. Bunun üzerine O, siyasi tarihe, Dokuz Umde adıyla geçen ve Atatürk tarafından 8 Nisan 1923’te yayınlanan seçim beyannamesini hazırlar. Gökalp, Ankara’da önceden İttihat ve Terakki’de oynadığı rolün bir benzerini, farklı bir biçimde Halk Fırkası’nda da oynamaya başlar. Yazdığı yazılarda Mustafa Kemal’in ve Halk Fırkası’nın politik meşruiyetini sağlamaya çalışır. 11 Ağustos 1923 yılında yapılan seçimlerde Diyarbakır mebusu seçilen Gökalp, İkinci Meclis’in yenilikçi simaları arasındaki yerini alır. Bu dönemde Türkçülüğün Esasları başta olmak üzere birkaç eser de yayınlar. Ailesiyle birlikte tedavi için gittiği İstanbul’da, 25 Ekim 1924 gecesı vefat eder. Bu vesileyle ölümünün 100. yılında Türk Sosyolojisinin kurucusu Ziya Gökalp’i saygı ve rahmetle anıyorum.

Gökalp, dönemsel gelişmelere göre düşünce dünyasında, süreklilik çizgisinde değişimler yaşayan bir düşündürdür. Bununla birlikte kendi düşünce yapısında iç tutarlılık arayan ve bunu da belirli bir toplumsal felsefeye dayalı sistematik bir siyasal kuram geliştirerek gerçekleştirmiş ender fikir adamlarımızdan biridir. İçtimaiyat Mecmuasında yayınladığı bir yazıda, “Sosyoloğu olmayan bir kavim yürüyeceği doğru yolu tayin edemez.” Tespitini yapan Gökalp, sosyolojinin Türkiye’de doğup gelişmesinde belirleyici bir rol üstlenmiştir. Onu ve fikirlerini yeniden değerlendirmek, sadece yakın tarihimizde yaşanan siyasal ve toplumsal konuları değil, günümüz sorunlarını anlama ve yorumlama açısından da önemlidir.

Bu çalışma, Ölümünün 100. Yılında Gökalp’i anmak ve görüşlerini yeniden değerlendirmek amacıyla düzenlediğimiz *Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumunda*; 72 katılımcının, 61 bildirisinden ortaya çıkan ve hakemlik süreçleri sonunda kabul edilen makaleleri kapsamaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Türk Tarih Kurumu Başkanlığı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Araştırma Merkezinin katkılarıyla organize edilen *Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu* vesilesiyle oluşan bu eserde Ziya Gökalp, 33 makale ile anılmaktadır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi *Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı*’nın hazırlanmasında ve sunulmasında katkıda bulunan Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetimine, makale yazarları ve hakemler olmak üzere emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım. *Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı*’nın, Ziya Gökalp çalışmalarına ve sosyal bilim alanına katkı sağlamasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ

Ölümünün 100. Yılında Ziya Gökalp ve Sosyoloji Sempozyumu Özel Sayısı Editörü

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet Kemal BAYRAM	Marmara Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Artur KOZLOWSKI	Gdansk School of Bankowa	Polonya
Prof. Dr. Birsal KÜÇÜKSİPAHİOĞLU	İstanbul Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Ceylan Gazi UÇKUN	Kocaeli Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Elbeyi PELİT	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Fevzi OKUMUŞ	University of Central Florida	ABD
Prof. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Huziie HİROAKİ	Osaka Üniversitesi	Japonya
Prof. Dr. Jacek JAWORSKI	Gdansk School of Bankowa	Polonya
Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Mustafa FİŞNE	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Timothy MAY	University of North Georgia	ABD
Prof. Dr. Evren GÜÇER	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Ayhan URAL	Gazi Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Koray KASAPOĞLU	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Mürsel BAYRAM	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Selim KAYA	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Yusuf DEMİR	Selçuk Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Salim DANIŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Dr. Bashir ADAMU	University of Leicester	İngiltere
Dr. Renata BZDILOVA	Pavol Jozef Safarik University	Slovakya

* Yayın Kurulu listesi unvana göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet BAYTOK	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Ahmet KAYACIK	Erciyes Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Aytunga OĞUZ	Dumlupınar Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Belkis ÖZKARA	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Celal DEMİR	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Cihan ÇOBANOĞLU	University of South Florida	ABD
Prof. Dr. Cüneyt AKIN	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Güler SAĞLAM ARI	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Hasan KORKUT	Marmara Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. İrfan MORİNA	Priştine Üniversitesi	Kosova
Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV	Semerkand Devlet Üniversitesi	Özbekistan
Prof. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Mustafa GÜLER	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Nesrin KULA DEMİR	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Nusret KOCA	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye

Prof. Dr. Oğuz TÜRKAY	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Selçuk AKÇAY	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Şenay GÜNGÖR	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Şuayıp ÖZDEMİR	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Veysel KULA	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Yusuf KARACA	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Abdullah SELVİTOPU	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Cihat ATAR	Sakarya Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Eyüp KURT	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Hasan DURAN	İstanbul Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Mehmet ÖZCAN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Mehmet ALTIN	University of Central Florida	ABD
Doç. Dr. Mutlu KAYA	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Yasin KELEŞ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Zivar Hüseyin BAYLAN	Khazar University	Azerbaycan
Dr. Öğr. Üyesi Ali YAŞAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞKUN	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Seyil NAJIMUDINOVA	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	Kırgızistan
Dr. Alan V. MURRAY	University of Leeds	İngiltere
Dr. Cristopher S. LIGHTFOOT	Metropolitan Müzesi	İngiltere
Dr. Naringül MARGAZİYEVA	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	Kırgızistan
Dr. Ulanbek ALİMOV	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	Kırgızistan

* Danışma Kurulu listesi unvana göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yayımlanan ve alanında ulusal ve uluslararası indeksler tarafından taranan hakemli, disiplinler-arası akademik bir dergidir.

Dergide yayımlanan yazıların, her türlü bilimsel, imlâ ve hukukî sorumlulukları yazarlarına aittir. Derginin amaç, kapsam, yayın etik ilkeleri, makale kabul süreci ve diğer tüm ayrıntılar derginin resmî web sitesinde mevcuttur (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akusosbil>).

Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences is a scientific, interdisciplinary and academic journal published by Afyon Kocatepe University Institute of Social Sciences and indexed in national and international field indexes.

All scientific, spelling and legal responsibilities of the articles published in the journal belong to the authors. Please check the Journal's website for aim and scope, ethical principles of the journal and article acceptance process and full details (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akusosbil>).

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin Yer Aldığı Dizin/İndeksler:
Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences is Indexed at:

- **ACARINDEX**
- **CITEFACTOR** (*Academic Scientific Journals*)
- **DRJI** (*Directory of Research Journals Indexing*)
- **EBSCO** (*SocINDEX with Full Text - Full Text Subject Title List*)
- **EBSCO Essentials**
- **EBSCOHOST** (*SocINDEX with Full Text - Database Coverage List*)
- **EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL INDEX (ESJI)**
- **GOOGLE SCHOLAR**
- **İDEALONLINE**
- **INTERNATIONAL CITATION INDEX**
- **MLA** (*Modern Language Association*)
- **RESEARCHBIB** (*Academic Resource Index*)
- **ROOT INDEXING** (*Journal Abstracting and Indexing Service*)
- **SCIENTIFIC INDEXING SERVICES (SIS)**
- **SOBİAD** (*Sosyal Bilimler Atıf Dizini*)
- **TEİ** (*Türk Eğitim İndeksi*)
- **TÜBİTAK-ULAKBİM TR DİZİN**

Dergi Yazışma Adresi/Journal Correspondence Address:

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Dergisi

ANS Yerleşkesi, 03200/Afyonkarahisar/Türkiye

Tel: +90 272 2281255– **Belgegeçer/Fax:** +90 272 2281476

e-posta/e-mail: akusbder@aku.edu.tr

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akusosbil> - <http://www.sbd.aku.edu.tr>

ISSN: 1302-1265 | **e-ISSN:** 2149-4894

Bu Sayının Hakemleri / Reviewers of This Issue*

Sıra No	Unvan-Ad-Soyad Title-Name-Surname	Kurum Institution
1.	Prof. Dr. Abdullah Taşkesen	Düzce Üniversitesi
2.	Prof. Dr. Ahmet Zeki Ünal	Bursa Teknik Üniversitesi
3.	Prof. Dr. Ali Albayrak	Kastamonu Üniversitesi
4.	Prof. Dr. Ali Öztürk	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
5.	Prof. Dr. Bayram Sevinç	Karadeniz Teknik Üniversitesi
6.	Prof. Dr. Celaleddin Çelik	Erciyes Üniversitesi
7.	Prof. Dr. Celalettin Vatandaş	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
8.	Prof. Dr. Celalettin Yanık	Bursa Uludağ Üniversitesi
9.	Prof. Dr. Erdoğan Boz	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
10.	Prof. Dr. Ertan Özensel	Selçuk Üniversitesi
11.	Prof. Dr. Fahri Çakı	Balıkesir Üniversitesi
12.	Prof. Dr. Ferhat Tekin	Necmettin Erbakan Üniversitesi
13.	Prof. Dr. Fethi Güngör	Yalova Üniversitesi
14.	Prof. Dr. Güney Çeğin	Pamukkale Üniversitesi
15.	Prof. Dr. Himmet Hülür	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
16.	Prof. Dr. Huseyin Tutar	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
17.	Prof. Dr. Hülya Yaldir	Pamukkale Üniversitesi
18.	Prof. Dr. Kemal Bakır	Erzurum Teknik Üniversitesi
19.	Prof. Dr. Mahmut Hakkı Akın	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
20.	Prof. Dr. Mehmet Anık	Bingöl Üniversitesi
21.	Prof. Dr. Mehmet Zeki Duman	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
22.	Prof. Dr. Metin Kılıç	Düzce Üniversitesi
23.	Prof. Dr. Osman Konuk	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
24.	Prof. Dr. Ömer Aytaç	Fırat Üniversitesi
25.	Prof. Dr. Recep Yıldız	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi
26.	Prof. Dr. Salim Çonoğlu	Balıkesir Üniversitesi
27.	Prof. Dr. Samettin Gündüz	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
28.	Prof. Dr. Zübeyir Ovacık	Selçuk Üniversitesi
29.	Doç. Dr. Adem Başpınar	Kırklareli Üniversitesi
30.	Doç. Dr. Adem Levent	Uludağ Üniversitesi
31.	Doç. Dr. Ali Ülvi Özbey	Bitlis Eren Üniversitesi
32.	Doç. Dr. Barış Çağırkan	İzmir Demokrasi Üniversitesi
33.	Doç. Dr. Barış Mutlu	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
34.	Doç. Dr. Bedir Sala	Afyon Kocatepe Üniversitesi
35.	Doç. Dr. Çağdaş Ümit Yazgan	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
36.	Doç. Dr. Erkan Çav	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
37.	Doç. Dr. Fethi Nas	Afyon Kocatepe Üniversitesi
38.	Doç. Dr. Hakan Gülerce	Harran Üniversitesi
39.	Doç. Dr. İbrahim Nacak	Selçuk Üniversitesi
40.	Doç. Dr. İhsan Kurtbaş	Ardahan Üniversitesi
41.	Doç. Dr. İlknur Beyaz Özbey	Artvin Çoruh Üniversitesi
42.	Doç. Dr. İslam Can	Selçuk Üniversitesi
43.	Doç. Dr. Mehmet Evren	Aksaray Üniversitesi
44.	Doç. Dr. Mehmet Fatih Güloğlu	Kilis 7 Aralık Üniversitesi

45.	Doç. Dr. Mehmet Güven Avcı	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
46.	Doç. Dr. Mehmet Güven Avcı	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
47.	Doç. Dr. Mehmet Ulukütük	Bursa Teknik Üniversitesi
48.	Doç. Dr. Mesut Düzce	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
49.	Doç. Dr. Meyrem Tuna Uysal	Süleyman Demirel Üniversitesi
50.	Doç. Dr. Muhammed Fazıl Baş	Yıldız Teknik Üniversitesi
51.	Doç. Dr. Muhammed Fazıl Baş	Yıldız Teknik Üniversitesi
52.	Doç. Dr. Musa Yavuz Alptekin	Karadeniz Teknik Üniversitesi
53.	Doç. Dr. Müşerref Yardım	Necmettin Erbakan Üniversitesi
54.	Doç. Dr. Nihat Durmaz	Selçuk Üniversitesi
55.	Doç. Dr. Olgun Gündüz	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
56.	Doç. Dr. Serdar Nerse	Batman Üniversitesi
57.	Doç. Dr. Sergender Sezer	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
58.	Doç. Dr. Ümmet Erkan	Muş Alparslan Üniversitesi
59.	Doç. Dr. Yılmaz Ceylan	Muş Alparslan Üniversitesi
60.	Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Ünal Bozyer	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
61.	Dr. Öğr. Üyesi Anıl Mühürdaroğlu	Trakya Üniversitesi
62.	Dr. Öğr. Üyesi Arzu Bozdağ Tulum	Malatya Turgut Özal Üniversitesi
63.	Dr. Öğr. Üyesi Bahattin Cizreli	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
64.	Dr. Öğr. Üyesi İsa Abidoğlu	Anadolu Üniversitesi
65.	Dr. Öğr. Üyesi Murat Toprak	Siirt Üniversitesi
66.	Dr. Öğr. Üyesi Ümmü Bulut Keskin	İğdır Üniversitesi
67.	Dr. Öğr. Üyesi. Emrah Yıldız	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
68.	Dr. Öğr. Üyesi. Alaattin Oğuz	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
69.	Dr. Öğr. Üyesi. Faruk Turğut	Samsun Üniversitesi
70.	Dr. Öğr. Üyesi. Musa Azak	Ahi Evran Üniversitesi
71.	Dr. Öğr. Üyesi. Nuh Akçakaya	Selçuk Üniversitesi
72.	Arş. Gör. Dr. Ali Öztürk	Sakarya Üniversitesi
73.		

* Hakem listesi unvana göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

İçindekiler / Contents				
Makale Sıra No	Makale Başlığı Paper Title	Yazar(lar) Author(s)	Makale Türü Paper Type	Sayfa Page
1	Türkiye’de İki Bilimin Kurucusu Olarak Ziya Gökalp/ <i>Ziya Gökalp as the Founder of Two Sciences</i>	Prof. Dr. Mustafa ORÇAN	Araştırma Research	1-10
2	Ziya Gökalp ve Türk Modernleşmesinde Yol Ayrımı/ <i>Ziya Gökalp and Modernization</i>	Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN	Araştırma Research	11-40
3	Ahlak ve Milli İktisat Bağlamında Ziya Gökalp/ <i>Ziya Gökalp in the Context of Morality and National Economy</i>	Prof. Dr. Zafer DURDU	Araştırma Research	41-50
4	Ziya Gökalp ve Türk Sosyolojisinin II. Meşrutiyet Dönemi Kökenlerine Dair/ <i>Ziya Gökalp and The Origins of Turkish Sociology in The II. Constitutional Period</i>	Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT	Araştırma Research	51-62
5	Ziya Gökalp’in Kültür Değişmesi Modeli ve Günümüz Türkiye’indeki İzdüşümleri/ <i>Ziya Gökalp’s Cultural Change Model And Its Projections In Today’s Turkey</i>	Prof. Dr. Vehbi BAYHAN	Araştırma Research	63-74
6	Ziya Gökalp’te Töre Kavramı, Cengiz Han’ın Yasası ve Türk Kimliği/ <i>The Concept Of Töre According To Ziya Gökalp, Theyasa Of Cenghiz Khan And Turkish Identity</i>	Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN	Derleme Review	75-84
7	Ziya Gökalp’e Göre Kültür ve Medeniyet İlişkisi/ <i>Relationship between Culture and Civilization According to Ziya Gökalp</i>	Prof. Dr. İhsan ÇAPÇIOĞLU	Araştırma Research	85-96
8	Sosyoloji-Fıkıh İlişkileri Kapsamında Ziya Gökalp’in “İçtimai Fıkıh” Tartışmalarının Değerlendirilmesi/ <i>Evaluation of Ziya Gökalp’s “Social Jurisprudence” Discussions within the Scope of Sociology-Jurisprudence Relations</i>	Prof. Dr. Kadir CANATAN	Araştırma Research	97-109

9	Ziya Gökalp'in İslamcılığa Bakışı/ <i>Ziya Gökalp's View of Islamism</i>	Doç. Dr. Ahmet Ayhan KOYUNCU	Derleme Review	110-120
10	Ziya Gökalp'i Tersinden Okumak: Liberal/Bireyci Eleştiri/ <i>Reading Ziya Gökalp in Reverse: Liberal/Individualist Criticism</i>	Doç. Dr. Mehmet Ali AKYURT	Araştırma Research	121-134
11	Hukuk ve Sosyolojinin Kesişiminde Ziya Gökalp: İçtimâi Usûl-i Fıkıh Önerisinin Analizi/ <i>Ziya Gökalp at the Intersection of Law and Sociology: Analysis of the Proposal of Social Usul-i Fiqh</i>	Doç. Dr. Cengiz KANIK	Araştırma Research	135-144
12	Ziya Gökalp Düşüncesinde Parçalanmış ve Yenilenen Sistemin Örneği Biçimleri: Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muâsırlaşmak/ <i>The Forms of the System that is Disintegrating and Renewing in Ziya Gökalp's Thought: Becoming Turkified, Becoming Islamized and Becoming Contemporary</i>	Doç. Dr. Mustafa GÜNERİGÖK	Araştırma Research	145-156
13	Ziya Gökalp Sosyolojisinde Merkez-Çevre Gerilimi/ <i>The Centre-Periphery Tension in Ziya Gökalp's Sociology</i>	Doç. Dr. İlteriş YILDIRIM – Prof. Dr. Huriye TEKİN ÖNÜR	Araştırma Research	157-166
14	Türkiye'nin Yeni Millet İnşası Sürecinde Ziya Gökalp'in Milliyetçilik Anlayışı/ <i>Ziya Gökalp's Understanding of Nationalism in Turkey's New Nation Building Process</i>	Doç. Dr. Kerem ÖZBEY	Araştırma Research	167-175
15	Ziya Gökalp'in Tarihsel Sosyoloji Anlayışının Prens Sabahaddin Sosyolojisindeki İzleri: Tahsin Demiray ve Türk Toplum Tarihi/ <i>The Traces of Ziya Gökalp's Historical Sociology in Prens Sabahaddin's Sociology: Tahsin Demiray and the History of Turkish Society</i>	Doç. Dr. İlyas SUCU	Araştırma Research	176-190
16	Ziya Gökalp'te Hars Kavramı ve Bu Kavramın Sonraki Yıllarda Türkiye'de Kültür Tartışmalarına Sosyal ve Siyasal Etkileri/ <i>The Concept of Hars in Ziya Gökalp and the Social and Political Effects of this Concept on the Discussions on Culture in Turkey in the</i>	Prof. Dr. Yücel KARADAŞ	Araştırma Research	191-206

<i>Following Years</i>				
17	Durkheim'in Sağ Eli'nin Sol Eli'ne Üstünlüğü: Bourdieu'nün Muhalefetine Karşı Ziya Gökalp'in Politik Zaferi/ <i>The Preeminence of Durkheim's Right Hand over the Left Hand: Ziya Gökalp's Political Triumph Against Bourdieu's Opposition</i>	Prof. Dr. Adem PALABIYIK, Bestami BODRUK	Araştırma Research	207-216
18	Ziya Gökalp'in Toplum Felsefesi/ <i>Ziya Gökalp's Philosophy of Society</i>	Doç. Dr. Mustafa KAYA	Araştırma Research	217-228
19	Lisansüstü Tezlerde Ziya Gökalp/ <i>Ziya Gökalp in Postgraduate Theses</i>	Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Salim DANIŞ	Araştırma Research	229-244
20	Ziya Gökalp ve Türk Milliyetçiliğinin Oluşumu: İdeoloji, Kimlik ve Kültürün Kesişim Noktaları/ <i>Ziya Gökalp and the Formation of Turkish Nationalism: Intersections of Ideology, Identity and Culture</i>	Dr. Öğr. Üyesi Osman METİN	Araştırma Research	245-259
21	Ziya Gökalp'in Düşüncelerinin Felsefi Pozisyonu Üzerine Bir İnceleme/ <i>A Study On The Philosophical Position of Ziya Gökalp's Thoughts</i>	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ÜNAL	Araştırma Research	260-270
22	Berkes'in Gökalp'i: Niyazi Berkes'in Gözünden Ziya Gökalp'in Düşüncesinin Yeri ve Önemi/ <i>Berkes' Gökalp: The Place and Importance of Ziya Gökalp's Thought through the Eyes of Niyazi Berkes</i>	Dr. Öğr. Üyesi Serhat TOKER	Araştırma Research	271-284
23	Türkiye'de Erken Dönem Sol'un Ziya Gökalp İlgisi: Kerim Sadi ve Abidin Nesimi Örneği/ <i>The Early Left's Interest in Ziya Gökalp in Türkiye: The Example of Kerim Sadi and Abidin Nesimi</i>	Arş. Gör. Dr. Salih ÜNÜVAR	Araştırma Research	285-296
24	Ziya Gökalp'e Göre Modern Türk Ailesi: Gelenekten Geleceğe/ <i>According to Ziya Gökalp: The Modern Turkish Family – From Tradition to The Future</i>	Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK, Sümeyye EVRAN	Araştırma Research	297-310
25	Ziya Gökalp'in Modernleşme Düşüncesindeki Örtük Gündemi: Seçkin Kültür-Halk Kültürü İkiliği ve Sentezi Tartışması/ <i>The Implicit Agenda in Ziya</i>	Arş. Grv. Dr. Fazilet DALFİDAN	Derleme Review	311-320

	<i>Gökalp's Thought on Modernization: The Discussion of Elite Culture-Folk Culture Dichotomy and Synthesis</i>			
26	Seyyid Ahmet Arvasi'ye Göre Ziya Gökalp'te Kültür (Hars) ve Medeniyet Meselesi/ <i>The Issue of Culture (Hars) and Civilization in Ziya Gökalp's View According to Seyyid Ahmet Arvasi</i>	Abdurrahman ARVAS	Araştırma Research	321-332
27	Ziya Gökalp'in Gözüyle Kültür ve Medeniyet/ <i>Culture and Civilisation Through the Eyes of Ziya Gökalp</i>	Büşra ŞEN	Araştırma Research	333-345
28	Aksâ-yı Şark Medeniyetinde Ongun, Kut ve Yağma Toyu: Ziya Gökalp'in Türk Harsı Arayışı/ <i>Ongun, Kut and Yağma Toyu in Far Eastern Civilization: Ziya Gökalp's Quest for Turkish National Identity</i>	Arş. Gör. Dr. Şeyda Sevde TUNÇBİLEK	Araştırma Research	346-360
29	Ziya Gökalp'in Görüşlerine Muhalef Bir Zümre: Anadolucular/ <i>A Group Opposing Ziya Gökalp's Views: Anatolians</i>	Dr. Hüseyin TAŞLI	Araştırma Research	361-370
30	Bir İmparatorluk Düşü Mü Yoksa Pragmatik Bir Gerçeklik Mi: İslâmcıların Ziya Gökalp Eleştirileri/ <i>An Imperial Dream Or A Pragmatic Reality: Islamists' Criticism Of Ziya Gökalp</i>	Arş. Gör. Muhammed Emre SÜTCÜ	Araştırma Research	371-386
31	Hangi Gökalp?/ <i>Which Gökalp?</i>	Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ERDİL, Eyüp AKYÜZ	Araştırma Research	387-396

32	Ziya Gökalp'in Mektuplarında Kuşak İnşası ve Gençliğe Öğütler/ <i>Generation Construction and Advice to the Youth in Ziya Gökalp's Letters</i>	Arş. Grv. Dr. Mücahid DALKILIÇ	Araştırma Research	397-411
33	Ziya Gökalp'in Türkçe ve Sadeleşmecilik Anlayışı/ <i>Ziya Gökalp's Understanding of Turkish and Simplificationism</i>	Mustafa Eren AFACANER	Araştırma Research	412-422